

ΘΕΑΤΡΟ - ΚΡΙΤΙΚΗ

> Του Μάριου Ποντίκα από την Πειραματική Σκηνή του ΘΟΚ

«Ο δολοφόνος του Λάιου και τα κοράκια»

ΠΡΙΝ από δύο χρόνια είδα το έργο του Μάριου Ποντίκα στην Αθήνα στο Θέατρο Στοά. Ο Θανάσης Παπαγεωργίου σκηνοθέτησε την παράσταση και έπαιξε το ρόλο... πήγανα πω «του Οιδίποδα» αναιρώντας τους προβληματισμούς του έργου. Η Λήδα Πρωτοψάλτη έπαιζε το ρόλο της Γυναίκας - Κορακιού. Δεν ξέρω τι εντύπωση θα μου έκανε το έργο αν το έβλεπα για πρώτη φορά στη μορφή που του έδωσε η Λέα Μαλένη, η σκηνοθέτις της παραγωγής της Πειραματικής σκηνής του ΘΟΚ. Δεν είμαι σίγουρη αν θα μπορούσα να διαχωρίσω τα Τι από τα Πώς. Η παράσταση του Παπαγεωργίου άφηνε ακάλυπτη τη γύμνια του κειμένου, η παράσταση της Λέας Μαλένη την καλύπτει με πέπλα ποιοτικά και ενδιαφέροντα. Θα το πω αλλιώς. Η Λέα Μαλένη μορφοποιεί το Κενό. Η Μορφή υπερτερεί και αυτονομείται. Μοιάζει με πανοπλία μεσαιωνικού ιππότη... σε μουσείο. Ο ιππότης λείπει, η τέχνη του μάστορα σιδερά προκαλεί σεβασμό. Οι συγγραφείς, οι στοχαστές, οι μελετητές, οι εικαστικοί καλλιτέχνες, οι ψυχολόγοι δουλεύουν με την ύλη των Βασικών Κειμένων αιώνες, και αυτή δε μειώνεται, αλλά... αυξάνεται. Εμείς, οι σημερινοί θεατές του Αρχαίου δράματος, δεν μπορούμε να απαλλαγούμε πια όχι μόνο από τις εμπειρίες μας ως θεατές μεταμοτέρνων θεατρικών εκδοχών των αυθεντικών κειμένων, αλλά και από τη μελέτη των αρχέτυπων μορφών και μύθων που έχουν κάνει στα δικά έργα ο Σαρτρ, ο Ανουίγ, ο Ο' Νηλ, ο Ρίτσος, ο Φρόιντ, κ.ά., κ.ά., κ.ά.

Η πρόσβαση στα Βασικά Κείμενα είναι ανοικτή για όλους, η πρόσθεση όμως υπονοεί ότι όποιος μπαίνει σε συνδιαλλαγές με τους Μεγάλους έχει κάτι να δώσει. Ο Ρίτσος πρόσθεσε την οπτική γωνία της γερασμένης Ισμήνης σ' όσα συνέβηκαν στα θηβαϊκά ανάκτορα, κι εγώ ως αναγνώστης και θεατής, έχω κερδίσει απ' αυτή την πολιτιστική πρόσθεση. Δεν βλέπω βάση για μια τέτοια συνδιαλλαγή μεταξύ του Σοφοκλή και του Μάριου Ποντίκα. Στο «Δολοφόνο του Λάιου» δεν

υπάρχει πρόσθεση. Δεν έχω άλλο εργαλείο εκτός από το αισθητήριό μου, σύμφωνα όμως μ' αυτό τα λόγια του Ποντίκα είναι άδεια. Και όχι επειδή αυτός τα ήθελε έτσι. Ο κανόνας των συνδιαλλαγών με τους Μεγάλους λέει: παίρνεις μόνο αν έχεις να δώσεις. Ο Ποντίκας δεν «παίρνει» από τον Σοφοκλή. Ακόμα κι αν υποθέσει κανείς ότι το άδειο κείμενο είναι η θέση και ο στόχος του συγγραφέα. Ας υποθέσουμε ότι το πνεύμα της δικής μας εποχής εκφράζεται σε μια λέξη - κλειδί «φθορά» και ότι ο Ποντίκας πραγματεύεται στον πρώτο μονόλογο τη φθορά του μύθου και στο δεύτερο - τη φθορά της ανθρωπίνης γλώσσας ως το έσχατο «κοράκισμα».

Στη λογοτεχνία και πιο πολύ στο θέατρο δεν υπάρχουν αξιώματα, μόνο θεωρήματα που θέλουν αποδείξεις. Στο κείμενο του Ποντίκα λείπουν οι αποδείξεις.

Η ομάδα των συντελεστών της παράστασης της Πειραματικής Σκηνής του ΘΟΚ είναι επίλεκτη και δοκιμασμένη. Αντιμετωπίζοντας τη δουλειά ως θεατρικό πείραμα πάνω στο μύθο η Μελίτα Κούτα δημιουργεί ένα περιβάλλον απόλυτα τεχνητό, ένα εργαστήριο όπου ο δολοφόνος του Λάιου (δεν πρέπει να τον λέμε Οιδίποδα) βρίσκεται/συνθλίβεται ανάμεσα σε δύο επιφάνειες που σχετίζονται μεταξύ τους ως αρσενικό και θηλυκό, ως πατρικό και μητρικό στοιχείο. Μερικές φορές ο Άνδρας (Νεοκλής Νεοκλέ-

ους) μαζεύεται σε στάση εμβρίου στο βαθούλωμα της «θηλυκής» επιφάνειας. Στον τοίχο πίσω προβάλλονται οι εικόνες της Νικολέτας Καλαθά που σε συνδυασμό με το ηχητικό υπόστρωμα του Γιώργου Ροδοσθένους και τους φωτισμούς της Καρολίνας Σπύρου ανατακλούν το υποσυνείδητο του ήρωα. Το κοστούμι και όλη η μορφή του Νεοκλή Νεοκλέους εκφράζει την ιδέα της ηθελημένης ανωνυμίας, της λανθάνουσας προσωπικότητας. Το εύρημα της κάλυψης του προσώπου βοηθά τον ηθοποιό να αντιμετωπίσει την κενότητα του κειμένου του. Η Στέλα Φυρογένη εντυπωσιάζει με την τεχνική της. Είναι Γυναίκα - Κοράκι, χίμαιρα, σφίγγα, παράξενο ον, πλάσμα φανταστικό. Είναι τόσο ενδιαφέρον να την παρακολουθείς που για κάποιο διάστημα σταματάς να ακούς το εκνευριστικό άσκοπο κείμενο. Μετά το ακούς και πάλι.

Είναι σπατάλη όταν τόσοι λαλάντοχοι άνθρωποι επενδύουν σε κείμενο που δεν αξίζει τις προσπάθειές τους. Δε γνωρίζω πώς ένιωθε η Λέα Μαλένη όταν πήρε το έργο που της ανατέθηκε. Είναι φανερό πως η έρευνα και η δουλειά που έχουν γίνει δημιουργήσαν ένα μεταέργο, μια καινούργια θεατρική πραγματικότητα. Αναρωτιέμαι πώς θα ήταν αν ο ΘΟΚ απλώς ρωτούσε τους σκηνοθέτες τους οποίους εμπιστεύεται, τι θα ήθελαν να ανεβάσουν. Και θα στήριζε τα όνειρά τους.

Σκηνοθεσία:
Λέα Μαλένη.
Σκηνικά-Κοστούμια: Μελίτα Κούτα. **Πολυμέσα:** Νικολέτα Καλαθά. **Ηχητικό υπόστρωμα/σύνθεση ήχων:** Γιώργος Ροδοσθένους. **Σχεδιασμός φωτισμού:** Καρολίνα Σπύρου. **Σχεδιασμός ήχου:** Λέα Μαλένη, Γιώργος Ροδοσθένους, Γιάννης Τριλλίδης. **Παίζουν:** Νεοκλής Νεοκλέους, Στέλα Φυρογένη.